

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000338

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 23-01-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ХНУ імені В. Н. Каразіна № 0302-Зк/496 від 21.03.2025 р.



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Дворник Олена Михайлівна
- Olena Dvornyk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7561-3432

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 04-03-2025

Спеціальність за освітою: Організація перевезень і управління на транспорті (залізничний транспорт)

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7501

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.37.27, 14.37.09

Тема дисертації:

1. Розвиток соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах
2. Development of social competence of teachers to work with learners in difficult life circumstances

Реферат:

1. Дисертацію присвячено дослідженню проблеми розвитку соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. Теоретично обґрунтовано та розроблено модель методики та методику розвитку зазначеної соціальної компетентності вчителів у процесі підвищення кваліфікації. Для оцінки ефективності методики визначено п'ять ключових факторів: здатність використовувати знання, уміння й навички, взаємодія з учасниками освітнього процесу та рівень відповідальності. Найбільш ефективним методом оцінювання виявився кваліметричний підхід, на основі якого розроблено факторно-критеріальні моделі. У створенні моделей застосовано авторський опитувальник, розроблений із урахуванням нормативно-правової бази щодо соціального захисту дітей. Проведення педагогічного експерименту обґрунтовано недостатнім рівнем розвитку соціальної компетентності вчителів і відсутністю науково обґрунтованої методики в Україні. Педагогічний експеримент підтвердив правомірність визначених організаційно-педагогічних умов: індивідуалізації освітніх траєкторій

та адаптації заходів під потреби педагогів. За результатами педагогічного експерименту зафіксовано позитивні зміни в рівні розвитку соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. Наукова новизна полягає в тому, що: вперше: - теоретично обґрунтовано та розроблено інтегративну модель розвитку соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах, яка інтегрує і сприяє зміцненню зв'язків між концептуальними/теоретичними, практичними/досвідними та соціокультурними знаннями із саморегуляцією професійної діяльності, що дозволить вчителям ефективно виявляти та реагувати на складні життєві обставини здобувачів освіти та надавати їм соціально-педагогічну підтримку; - теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель методики та методики розвитку соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах у процесі підвищення кваліфікації, яка базується на основі циклічної матриці співвідношення компонентів соціальної компетентності (соціокультурний; когнітивний; діяльнісно-професійний; рефлексивний); передбачає застосування кваліметричного підходу для оцінювання рівня сформованої соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах з метою забезпечення індивідуальної поетапної (початковий, змістовний та перевірконо-коригувальний) освітньої траєкторії її розвитку; - теоретично обґрунтовано, розроблено зміст та критерії оцінювання рівня розвитку соціальної компетентності вчителів та класних керівників щодо роботи зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах; уточнено: - сучасні освітні виклики та їх наслідки, що призводять до збільшення здобувачів освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах, та візуалізовано їх за допомогою діаграми Венна з метою визначення ключових зон впливу на учасників освітнього процесу; - поняття соціальної компетентності вчителя як сукупність професійних знань, навичок, умінь і особистісних якостей, що дають йому змогу ефективно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, створювати позитивний навчальний клімат, успішно вирішувати конфлікти, надавати соціально-педагогічну підтримку, а також адаптуватися до різних соціальних, культурних і індивідуальних умов; - структуру соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах, яка ґрунтується на інтегративній моделі розвитку соціальної компетентності вчителів, зокрема через поєднання концептуальних/теоретичних знань із практичними/досвідними знаннями та врахуванням соціокультурних і особистісних аспектів, що сприяє підвищенню ефективності роботи з зазначеною категорією здобувачів освіти; набули подальшого розвитку: - інструментарій розвитку соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах у процесі підвищення кваліфікації, зокрема форм (розвиток полягає у застосуванні авторських програм курсів підвищення кваліфікації «Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах») та методів (розвиток полягає в застосуванні в навчанні групового обговорення, кейс-методу, розв'язання ситуаційних задач, методу сторітелінгу, методу написання есе); - інструментарій оцінювання рівня розвитку соціальної компетентності вчителів та класних керівників щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах, за рахунок розроблення авторського опитувальника «Соціальна робота зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах», в якому адаптовано всі чинники, що можуть зумовити складних життєвих обставинах відповідно до Закону України «Про соціальні послуги».

2. The thesis focuses on developing teachers' social competence in working with learners in difficult life circumstances. A model for enhancing social competence in the process of advanced training was theoretically substantiated. To evaluate the methodology's effectiveness, five key factors were identified: "ability to use their knowledge", "ability to use skills and abilities", "state of interaction with participants in the educational process", "level of responsibility". The qualimetric approach was the most effective evaluation method, leading to the creation of factor-criterion models using an author-designed questionnaire aligned with regulatory frameworks on child social protection. A pedagogical experiment revealed a gap in teachers' social competence and the absence of a grounded methodology in Ukraine. The experiment confirmed the effectiveness of identified conditions, such as individualizing educational trajectories and adapting measures to teachers' needs. Results showed positive changes

in teachers' social competence development. The scientific novelty is that for the first time - theoretically substantiated and developed an integrative model for the development of social competence of teachers in working with learners who have found or may find themselves in difficult life circumstances, which integrates and contributes to strengthening the links between conceptual/theoretical, practical/experienced, and socio-cultural knowledge with self-regulation of professional activities, which will allow teachers to effectively identify and respond to difficult life circumstances of learners and provide them with social and pedagogical support; - theoretically substantiated, developed, and experimentally tested a model of methodology and methodology for the development of social competence of teachers in working with learners in difficult life circumstances in the process of advanced training, which is based on a cyclic matrix of the ratio of components of social competence (sociocultural; cognitive; activity-professional; reflexive); provides for the use of a qualimetric approach to assessment the level of established social competence of teachers in working with learners in difficult life circumstances to ensure an individual phased (initial, content-related and diagnostic and corrective) educational trajectory of its development; - theoretically substantiated, developed the content and criteria for assessment of the level of development of social competence of teachers and class teachers in working with learners who have found or may find themselves in difficult life circumstances. The following aspects were specified: - modern educational challenges and their consequences, leading to an increase in learners who have found or may find themselves in difficult life circumstances and visualized them using a Venn diagram to determine key areas of influence on participants in the educational process; - the concept of social competence of the teacher as a set of professional knowledge, skills, abilities, and personal qualities that allow him to effectively interact with the participants in the educational process, create a positive educational climate, successfully resolve conflicts, provide social and pedagogical support, as well as adapt to various social, cultural and individual conditions; - the structure of the social competence of teachers in working with learners in difficult life circumstances, which is based on an integrative model of the development of social competence of teachers, in particular through the combination of conceptual/theoretical knowledge with practical/experience knowledge and taking into account socio-cultural and personal aspects, which contributes to improving the effectiveness of work with this category of learners. The following points were developed: - toolkit for the development of social competence of teachers in working with learners in difficult life circumstances in the process of advanced training, in particular, forms (development consists in the application of the author's programs of advanced training courses "Organization of teachers' work with learners who have found or may find themselves in difficult life circumstances") and methods (development consists in the use of group discussion, case method, solving situational problems, storytelling method, essay writing method); - toolkit for assessment of the level of development of the social competence of teachers and class leaders in working with learners in difficult life circumstances, through the development of the author's questionnaire "Social work with applicants for education who have found or may find themselves in difficult life circumstances", which adapts all factors that may lead to difficult life circumstances by the Law of Ukraine "On Social Services".

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Дворник О.М. Аналіз стану надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах. Соціальна робота та соціальна освіта: журнал. Вип. № 1(8). Умань, Україна: Уманський

державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022. С. 65–76. DOI:

[https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(8\).2022.262649](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(8).2022.262649).

- Дворник О.М., Рубан Н.П. Сучасний стан рівня обізнаності вчителів щодо соціально-педагогічного супроводу здобувачів освіти: аналіз результатів. Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. Харків: Українська інженерно-педагогічна академія, 2022. Вип. № 77. С. 68–85. DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2022-77-68-85>.
- Дворник О.М. Сучасний стан проблеми педагогічної взаємодії між вчителем та соціальним педагогом: вплив на соціальну компетентність вчителів. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2023. Вип. № 66. Т. 1. С. 249–263. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-39>.
- Дворник О.М. Стан формування соціальної компетентності вчителів до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах у системі вищої освіти. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. №95. С. 29–35. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.95.06>.
- Дворник О.М., Рубан Н.П. Стан розвитку соціальної компетентності вчителів до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах у системі післядипломної освіти. Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. Харків: Українська інженерно-педагогічна академія, 2023. Вип. № 80. С. 61–72. DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2023-80-61-72>.
- Дворник О.М. Актуальність розвитку соціальної компетентності вчителів для попередження складних життєвих обставин у здобувачів освіти: аналіз результатів. Вісник науки та освіти. Вип. № 12(18). Київ, 2023. С. 386–418. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-386-418](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-386-418).
- Дворник О.М., Рубан Н.П. Інтегративна модель освітнього середовища розвитку соціальної компетентності вчителів до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. Інноваційна педагогіка: науковий журнал. Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. №68, том 1. С. 64–72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.1.11>.
- Дворник О.М. Методологічна основа розвитку соціальної компетентності вчителів до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. Імідж сучасного педагога : електрон. наук. фах. журн, 2024. Вип. №6 (219). С. 59–67. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6\(219\)-59-67](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-59-67).
- Дворник О.М. Зарубіжний досвід надання соціальних послуг незахищеним верствам населення. Збірник тез доповідей LV наукової студентської конференції Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків, 01-04 грудня 2020 р.). Харків: Укр. інж.-пед. акад., 2020. С. 235–236.
- Дворник О.М. Аналіз соціальних закладів та органів управління, що працюють з сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах. Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects: proceedings of VI International Scientific and Practical Conference (Berlin, Germany, 21-23 November 2021). Берлін, Німеччина, 2021. С. 419–422.
- Дворник О.М. Нормативно-правові аспекти діяльності педагогічних працівників закладів освіти щодо соціального захисту здобувачів освіти. Modern research in world science: the 9th International scientific and practical conference (Lviv, Ukraine, 28-30 November 2022). Львів, 2022. С. 770–774.
- Дворник О.М. Концептуалізація поняття «складні життєві обставини» в освітньому середовищі. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: VII Міжнародна науково-практична конференція (Харків, Україна, 16–18 березня 2023). Харків, 2023. С. 722–724.
- Дворник О.М. Аспекти діяльності педагогічних працівників зі здобувачами освіти, які опинились у складних життєвих обставинах. FORUM SOIS, 2023і: розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя: 4-й 5-й Міжнародний науково-практичний WEB-форум (Харків, 23-26 травня 2023). Харків, 2023. С. 68–72.

- Дворник О.М. Соціальна компетентність: визначення та значення в суспільстві. Global Society in Formation of New Security System and World Order: II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (Дніпро, 27-28 липня 2023). Дніпро, 2023. С. 137-139.
- Дворник О.М. Аспекти соціальної компетентності вчителів в сучасному освітньому середовищі. The 9th International scientific and practical conference «Innovations and prospects in modern science» (Stockholm, Sweden.28-30.08.2023). Стокгольм, Швеція, 2023. С. 95-98.
- Дворник О.М. Концептуальна модель розвитку соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20-21 березня 2024 р.). Харків: Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, 2024. С. 423-427.
- Дворник О.М. Розвиток соціальної компетентності вчителів у контексті сучасних викликів освітнього процесу: аналіз та перспективи. Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя: VI-й Міжнародний науково-практичний WEB-форум (Київ-Харків, 26-29 березня 2024). Вінниця: «Нілан-ЛТД», 2024. С. 287-290.
- Дворник О.М. Досвід впровадження курсу підвищення кваліфікації «Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах». Адаптивні процеси в освіті: п'ята Міжнародна наукова літня онлайн-школа» (Київ, Харків – Україна, Spokane, Тампа – USA, 5-6 липня 2024). Київ-Харків, Спокан, Тампа, 2024. Вип. 4(7). С.127-130.
- Дворник О.М. Структурні компоненти соціальної компетентності вчителів до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. Матеріали II науково-практичної конференції (м. Ужгород, 13-14 вересня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. С. 4-8.
- Дворник О.М. Складники педагогічної моделі розвитку соціальної компетентності вчителів до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах у системі післядипломної освіти. Проблеми, пріоритети та перспективи розвитку науки, освіти, технологій і суспільства в XXI столітті: міжнародна науково-практична конференція (м. Ізмаїл, 21 вересня 2024 року). Ізмаїл, 2024. С. 8-10.
- Dvornyk O. Educators' role in implementing the state policy on social protection of children (case of Industrialnyi district of Kharkiv). KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2022. Vol. № 2(46). С. 3-17. DOI: 10.51647/kelm.2022.2.1.
- Дворник О.М. Літературний твір «Опитувальник «Соціальна робота зі здобувачами освіти, які опинилися або можуть опинитися у складних життєвих обставинах» для педагогічних працівників, які викладають у 5-11 класах закладів загальної середньої освіти». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 26.04.2023 № 118479.
- Дворник О.М. Літературний твір «Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинилися або можуть опинитися у складних життєвих обставинах» (тривалість – 30 годин – 1 кредит ЄКТС)». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 28.03.2024 № 125162.
- Дворник О.М. Літературний твір «Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинилися або можуть опинитися у складних життєвих обставинах» (тривалість – 60 годин – 2 кредити ЄКТС)». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 28.03.2024 № 125163.
- Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинилися або можуть опинитися у складних життєвих обставинах (тривалість – 30 годин – 1 кредит ЄКТС): навчально-методичний комплекс для слухачів курсів підвищення кваліфікації / уклад. : О.М. Дворник, Харків, 2024. 80 с.
- Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинилися або можуть опинитися у складних життєвих обставинах (тривалість – 60 годин – 2 кредити ЄКТС): навчально-методичний комплекс для слухачів курсів підвищення кваліфікації / уклад. : О.М. Дворник, Харків, 2024. 140 с.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; методичні документи

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Літературні та художні твори

1. Літературний твір «Опитувальник «Соціальна робота зі здобувачами освіти, які опинилися або можуть опинитися у складних життєвих обставинах» для педагогічних працівників, які викладають у 5-11 класах закладів загальної середньої освіти». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 26.04.2023 № 118479. 2. Літературний твір «Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах» (тривалість – 30 годин – 1 кредит ЄКТС)». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 28.03.2024 № 125162. 3. Літературний твір «Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Організація роботи вчителів зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах» (тривалість – 60 годин – 2 кредити ЄКТС)». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 28.03.2024 № 125163.

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника /керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рубан Наталія Павлівна

2. Nataliia Ruban

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8337-2739

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сорочан Тамара Михайлівна

2. Tamara Sorochan

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4704-2385

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад вищої освіти "Університет менеджменту освіти"

Код за ЄДРПОУ: 35830447

Місцезнаходження: вул. Січових стрільців, буд. 52-а, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Волкова Катерина Сергіївна

2. Kateryna Volkova

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1905-3295

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради

Код за ЄДРПОУ: 02125591

Місцезнаходження: провулок Руставелі, буд. 7, Харків, Харківський р-н., 61001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шемигон Наталя Юріївна

2. Natalia Shemyhon

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6439-1245

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

